

Beleidsplan Stichting Forest Forces: 2020-2025

(21 pagina's, inclusief 4 bijlagen)

Amsterdam, 04-04-2020

Stichting Forest Forces

Opgericht: 12-12-2018 te Amsterdam
KvK-nummer: 73343471

Directeur: dr. Tim Boekhout van Solinge
Email: tim@forestforces.org
Tel./whatsapp: 06 – 44 65 20 74

Bankrekening Stichting Forest Forces
IBAN: NL 75 TRIO 0379 7216 78
(Triodos Bank, Zeist)

www.forestforces.org (Engelstalig)
www.forestforces.nl (Nederlandstalig)

Doelstelling van Stichting Forest Forces

De doelstelling van **Forest Forces** is vastgelegd in de oprichtingsacte: “Het beschermen van natuur, in het bijzonder tropische regenwoud, en de inheemse bewoners en andere traditionele en/of tribale gemeenschappen die er wonen.”

Het gaat hier dus primair om het beschermen en behouden van zo veel mogelijk tropische regenwouden —en daarmee biodiversiteit¹— alsmede het beschermen en behouden van eeuwenoude menselijke gemeenschappen en culturen in regenwouden.

Een nadrukkelijk uitgangspunt van Forest Forces is dat tropische regenwouden het beste kunnen worden beschermd als daarbij wordt samengewerkt met traditionele gemeenschappen. Bos en biodiversiteit kunnen zo beter worden behouden voor de toekomst.

Directeur-bestuurder:

Tim Boekhout van Solinge²

Raad van Toezicht:

Marieke Nijmanning³

Maarten Robben⁴

Tim Manschot⁵

¹ De bekende bioloog E.O. Wilson, die de term biodiversiteit lanceerde, omschreef tropische regenwouden als de hoofdkwartieren van de biodiversiteit: “Although they cover only about six percent of the land surface, their terrestrial and aquatic habitats contain more than half of the known species and organisms.” (*Life on Earth*, 2002, p. 59).

² Tim Boekhout van Solinge is afgestudeerd als sociaal-geograaf en gepromoveerd als criminoloog. Hij werkt als onafhankelijk criminoloog en consultant, o.a. voor de Verenigde Naties. <https://www.linkedin.com/in/tim-boekhout-van-solinge-334938121/?originalSubdomain=nl>

³ Marieke Nijmanning is afgestudeerd econoom en psycholoog. Zij werkt o.a. als schrijver en kunstenaar. Zie o.a. <https://www.nijmanning.nl/>

⁴ Maarten Robben is cum laude afgestudeerd bij Organistiestudies. Hij werkt als managing partner en Final Boss Serious Gaming and Simulation bij Frisse Blikken. Zie o.a. www.frisseblikken.nl of <https://www.linkedin.com/in/maarten-robbe-4857973/?originalSubdomain=nl>

⁵ Tim Manschot is afgestudeerd in de economie en cultuurwetenschappen. Hij werkt als groene ondernemer en is betrokken bij diverse duurzaamheidsprojecten en stichtingen. <https://www.linkedin.com/in/timmanschot/?originalSubdomain=nl>

Achtergrond: een wetenschappelijk *green criminology* project in de Amazone

Forest Forces is voortgekomen uit een wetenschappelijk project: een door NWO-WOTRO gefinancierd *green criminology* project over conflicten rond natuurlijke hulpbronnen in Brazilië en Colombia (CoCooN).⁶ Het betrof een NWO-WOTRO-project op naam, gecoördineerd door dr. Tim Boekhout van Solinge, tegenwoordig bestuurslid en directeur van Forest Forces, maar indertijd docent criminologie aan de Universiteit Utrecht (van 2001 tot 2016). In 2002 gaf hij zijn eerste criminologievak over illegaal hout. Zijn eerste publicatie over illegaal hout en tropische ontbossing dateert van 2004, ook het jaar van zijn promotie.⁷ Vanaf 2008 publiceerde hij in diverse internationale handboeken over de internationale problematiek van illegaal hout en tropische ontbossing, waarmee hij een van de internationale grondleggers werd van de groene criminologie.⁸

Het NWO-WOTRO-project werd uitgevoerd in de periode 2010-2016 in samenwerking met universiteiten en NGO's uit Brazilië en Colombia.⁹ Om goed invulling te geven aan de ontwikkelingsdoelstelling van NWO-WOTRO, te weten *Research for Global Development*, zijn criminologische inzichten en *best practices* ingezet.¹⁰ De criminologie is zeer relevant voor het ontbossingsvraagstuk, want een aanzienlijk deel van de houtkap en ontbossing in vooral tropische landen is illegaal. In de Braziliaanse Amazone is meer dan de helft van de houtkap (voor hout) en ontbossing (met name voor landbouw, zoals veeteelt en sojaverbouw) illegaal.

Een belangrijke strategie van het NWO-WOTRO-project was om traditionele gemeenschappen die bedreigd werden door (illegale) houtkap en ontbossing, te helpen bij het toegang krijgen tot de rechtsstaat (*access to justice*). In de Braziliaanse Amazone werden daartoe o.a. workshops gegeven aan gemeenschapsleiders: over (hun) mensenrechten, milieurecht, het functioneren van de rechtsstaat, handhavende en overheidsinstuties, en hoe en waar die kunnen worden bereikt. Ook werden bijeenkomsten georganiseerd tussen leden (vooral leiders) van traditionele gemeenschappen en vertegenwoordigers van overheids- en handhavingsinstuties, in het bijzonder officieren van justitie. Het Braziliaanse Openbaar Ministerie staat over het algemeen bekend als onafhankelijk en professioneel. Traditionele gemeenschappen en hun leiders wisten door de bijeenkomsten beter bij welke instuties en personen zij terecht zouden kunnen.

⁶ NWO is de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek. WOTRO is een afdeling van NWO met onderzoek dat gericht is op ontwikkeling (Research for Global Development). Over het project zie bijvoorbeeld: <https://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/cases/gps-camera-redt-woudreus.html>; <https://www.nwo.nl/algemeen/actueel/social-media/onderzoek-online/2019-2-onderzoeker-als-activist>

⁷ Zijn promotor was prof dr. Frank Bovenkerk. Zijn proefschrift, *Dealing with Drugs in Europe* handelde over de internationale drugsproblematiek, zijn vorige specialisme en thans tweede specialisme, na de ontbossingsproblematiek.

⁸ Zie Bijlage 3 voor zijn publicaties over regenwouden en ontbossing.

⁹ Het specifieke NWO-WOTRO-programma heette CoCooN: Conflict and Cooperation over Natural Resources. NWO is de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek. WOTRO is de afdeling van NWO die is gericht op ontwikkeling: Research for Global Development. Over het project zie bijvoorbeeld: <https://www.nwo.nl/onderzoek-en-resultaten/cases/gps-camera-redt-woudreus.html>; <https://www.nwo.nl/algemeen/actueel/social-media/onderzoek-online/2019-2-onderzoeker-als-activist>

¹⁰ Over dit project zijn publicaties en ook video's verschenen. Voor publicaties zie Bijlage 3, voor video's en andere bronnen zie Bijlage 4.

Community-based bosmonitoring met GPS-camera's

Crowdfunding door alumni van de Universiteit Utrecht maakte het vervolgens mogelijk een additioneel project te starten in de periode 2014-2017. Het ging om een aanvullend criminologisch project gericht op het met GPS-coördinaten vastleggen van (illegale) ontbossing, houtkap en landroof.

In 2014 selecteerde het Utrechts Universiteitsfonds een voorstel van dr. Tim Boekhout van Solinge voor crowdfunding door alumni van de Universiteit Utrecht. De Campagne Doorgeven van het Utrechts Universiteitsfonds selecteert jaarlijks vier universitaire projecten, waarvoor alumni van de Universiteit Utrecht worden uitgenodigd om financieel aan bij te dragen. In 2014 werd Tims voorstel geselecteerd, een project gericht op het beter vastleggen en monitoren van illegale houtkap en illegale ontbossing door lokale gemeenschappen in de Braziliaanse Amazone.¹¹

Deze crowdfunding maakte het mogelijk een additioneel en praktisch criminologisch project op te zetten: samen met traditionele gemeenschappen (illegale) houtkap en ontbossing vastleggen en monitoren, via foto en video, en vooral foto's met GPS-coördinaten, opdat precies wordt vastgelegd wáár (en ook wanneer) er in het uitgestrekte Amazonewoud wordt gekapt (voor hout) of ontbost (voor landbouw, mijnbouw, infrastructuur of landspeculatie; de vier hoofdoorzaken van ontbossing).

Lokale monitoring en vastlegging met GPS biedt duidelijk toegevoegde waarde. Er wordt over het algemeen veel verwacht van satellietwaarneming als methode om bossen te beschermen, maar vergeten wordt, of lang niet iedereen weet, dat de meeste satellieten (nog) optisch zijn en dus niet 'zien' wat er onder de wolken gebeurt. Tropische regenwouden zijn gemiddeld de helft van het jaar bedekt met wolken.

Brazilië heeft weliswaar een geavanceerd satellietstelsel om zijn wouden te beschermen, maar tegelijkertijd is Brazilië al jaren het land waar veruit het meest wordt ontbost, zoals satellietdata van Global Forest Watch aantonen.¹² Professionele netwerken van illegale houtkappers en houthandelaren hebben namelijk al jaren *crime adaptation strategies* ontwikkeld om satellietwaarneming van hun illegale activiteiten te ontlopen, zoals door illegale houtkap of illegale houttransporten in de regentijd of in het donker uit te voeren, niet waarneembaar voor de gangbare satellieten. Daarnaast is het zo dat satellieten alleen kunnen waarnemen, maar niets 'doen'. Mensen on *the ground* daarentegen, gemeenschappen die er wonen, kunnen wel concrete actie ondernemen tegen ontbossing.

Toen het idee van bosbescherming met GPS-monitoring door traditionele gemeenschappen werd besproken met Braziliaanse officieren van justitie, bleken zij dit een goed idee te vinden, omdat geogereferenceerde foto's de rechtsgang kunnen verbeteren. Foto's met GPS-coördinaten gelden als bewijs in een eventuele rechtszaak, vertelden zij. Aangifteformulieren hebben ook een speciale plek (regel) voor GPS-coördinaten. Foto's zonder GPS-coördinaten

¹¹ <https://www.uu.nl/organisatie/alumni/goed-besteed/projecten-doorgeven>

¹² www.globalforestwatch.org

waren nauwelijks bruikbaar voor justitie. Maar wie heeft er GPS-apparatuur in de binnenlanden? Nagenoeg niemand, behalve een enkele milieu-inspecteur die een enorm gebied moet bestrijken.

Met de wetenschap dat foto's met GPS-coördinaten relevant en zelfs cruciaal kunnen zijn voor de rechtsgang, werd besloten de focus van het project te richten op GPS-monitoring, zoals met de waterdichte camera's Olympus Tough en Nikon Coolpix.¹³ Deze zouden worden ingezet door traditionele gemeenschappen die door ontbossing worden bedreigd. Immers: gemeenschappen die tegen ontbossing zijn kunnen met een GPS-camera bewijzen van illegale houtkap en ontbossing vastleggen. De foto's kunnen worden doorgespeeld aan handhavende instanties, die het gepresenteerde GPS-bewijs vervolgens kunnen gebruiken in de rechtsgang. Dit komt neer op *capacity building* van zowel traditionele gemeenschappen als van handhavende instanties.

Zo kregen GPS-camera's een centrale plek in het project om ontbossing in de Amazone te monitoren, met het doel ze beter te beschermen. Als een burger of bedrijf een camera's installeert, vermindert dat de kans op inbraak, zoals allerlei criminologisch onderzoek van situationele criminaliteitspreventie (SCP) aantoonde. Met de crowdfunding werd een regenwoudvariant ontwikkeld: GPS-camera's kunnen de gelegenheid tot het plegen van illegale houtkap en illegale ontbossing beperken. Op verschillende hotspots van ontbossing werd uitgetest onder welke omstandigheden GPS-foto's het verschil kunnen maken. Het project transformeerde zo tot een criminologische pilot of veldexperiment.

De criminologische pilot in de Braziliaanse Amazone (2014-2017)

Om regenwouden te behouden worden illegale houtkap en ontbossing idealiter voorkómen. Immers, voorkomen is beter dan genezen. Dit geldt voor ziektes en het geldt ook voor criminaliteit. Daarnaast is criminaliteitspreventie goedkoper (kosteneffectiever) dan wetshandhaving. In Noord-Amerika en Europa zijn bepaalde vormen van criminaliteit afgenomen als gevolg van situationele criminaliteitspreventie (SCP), waarmee de gelegenheid tot het plegen van criminaliteit werd beperkt. Hoe kan een regenwoudvariant worden opgezet?

Om te kunnen optreden tegen illegale bosexploitaties, hebben wetshandhavende partijen in Brazilië de GPS-coördinaten nodig van de locaties van illegale bosexploitaties. Er zijn echter weinig wetshandhavers met GPS-apparatuur in de uitgestrekte Amazone.

Wel wonen er in de binnenlanden veel traditionele gemeenschappen, die doorgaans intrinsiek belang hebben bij het behoud van regenwoud. In principe zijn zij in de positie om GPS-gegevens te verzamelen, die vervolgens door autoriteiten kunnen worden gebruikt om de wet te handhaven.

¹³ Het is belangrijk om waterdichte camera's te gebruiken, gelet op de hoge vochtigheid in de Amazone. Tim gebruikte zelf al deze camera's en wist dat ze goed functioneerden. In 2014 heeft hij ook uitgetest of de GPS-verbinding goed werkt, ook in primaire regenwoud (oerbos) tijdens stortbuien tijdens het regenseizoen.

Hoe kan het menselijk potentieel van traditionele gemeenschappen, met name op en rond zogenoemde *forest crime hotspots*, worden ingezet om illegale houtkap en illegale ontbossing beter te detecteren en vooral te voorkomen? Het volgende werd uitgetest. Wat zou er gebeuren als traditionele gemeenschappen in staat worden gesteld om foto's te maken van illegale houtkap en ontbossing in of rond hun woon- en leefgebied? Wat als hun ogen en oren zouden kunnen worden gebruikt en gecombineerd met GPS-technologie? Traditionele gemeenschappen rond hotspots van ontbossing zien en horen van alles in hun leefomgeving, vooral als er gebruik wordt gemaakt van allerlei machines en voertuigen, zoals bij grootschalige, professionele houtkap en houttransporten. Gebruikmaking van *local intelligence* zou waardevolle informatie kunnen opleveren voor betere handhaving.

Het volgende werd getest:

1. Maken de mensen foto's van illegale houtkap of ontbossing?
2. Bereiken de GPS-foto's de (verantwoordelijke) handhavende instanties?
3. Gaan de handhavende instanties vervolgens tot actie over?

In de periode van drie jaar werden GPS-camera's ingezet op vijf plekken. Niet overal werd succes geboekt. Op twee plekken durfden mensen geen foto's te maken van illegale houtkap of houttransporten. Zij waren bang voor de houtkappers, of voor de gewapende bewakers van een houtbedrijf. In één gemeenschap bestond geen eensgezindheid over de illegale houtkap. Velen waren ertegen, maar andere mensen verdienden eraan.

Op drie plekken werd succes geboekt:¹⁴

1. Leden van gemeenschappen maakten GPS-foto's van illegale bosactiviteiten;
2. GPS-foto's uit de binnenlanden bereikten wetshandhavende autoriteiten in de stad, ook als daarvoor twee dagen moest worden gereisd;
3. Autoriteiten traden handhavend op nadat zij GPS-foto's van illegale houtkap en illegale ontbossing verkregen. Eenmaal werd dezelfde dag een helikopter gestuurd om op te treden tegen houtbedrijven in inheems gebied (Terra Indígena Maró).

Uit de verschillende casussen konden **succesfactoren** worden gedestilleerd:

→ Eén succesfactor betreft de organisatiegraad en het leiderschap van gemeenschappen. Zoals genoemd, soms durfden mensen geen foto's te maken, bijvoorbeeld omdat houthakkers of boeren gewapend, gewelddadig en goed georganiseerd zijn. Een goede organisatiegraad van de gemeenschap, gecombineerd met sterk leiderschap, lijkt daarom een vereiste voor de eerste twee zojuist genoemde stappen (eerst foto's maken en die vervolgens doorspelen aan de autoriteiten).

¹⁴ Er zijn verschillende publicaties gewijd aan de pilot, met name: Tim Boekhout van Solinge (2018) Georganiseerde houtcriminaliteit in de Braziliaanse Amazone, *Tijdschrift voor criminologie* (60) 2 142-156; Tim Boekhout van Solinge (2020) The Amazon Rainforest: A Green Criminological Perspective in: Avi Brisman & Nigel South *Routledge International Handbook of Green Criminology* (2e editie), Hoofdstuk 15. Een samenvatting is te vinden op de website van het Oxford Martin Programme on the Illegal Wildlife Trade van de Universiteit van Oxford: <https://www.illegalwildlifetrade.net/2018/11/22/gps-supported-community-based-forest-crime-prevention-in-the-brazilian-amazon/>

Ook de derde stap (actief handhavende autoriteiten) is niet altijd vanzelfsprekend. De derde stap is mede afhankelijk van de afstand en bereikbaarheid van de *crime scene*, alsmede de capaciteit en prioriteiten van handhaving – naast eventuele corruptie of collusie.

→ Succes bij de derde stap wordt echter vergroot door succes bij de eerste en tweede stap: als handhavende instanties GPS-bewijs van illegale activiteiten krijgen aangereikt (op een presenteerblaadje), dan vergemakkelijkt dat de uitvoering van hun werk. Het Braziliaanse OM is verheugd over het project, zoals o.a. bleek tijdens een criminologie-workshop door dr. Tim Boekhout van Solinge in 2017 gaf aan tientallen Braziliaanse officieren van justitie en andere handhavers (bij het OM in Santarem, deelstaat Pará).

→ Succes werd vergroot doordat tijdens het eerdere NWO-WOTRO-project allerlei contacten waren ontstaan met handhavende partijen en met name het OM. Het werk van Forest Forces bouwt zo voort op het wetenschappelijke project van NWO-WOTRO.

→ De pilot toonde aan dat samenwerking met traditionele gemeenschappen veel potentieel biedt voor betere handhaving en criminaliteitspreventie in het regenwoud. Voor gemeenschappen heeft dit als voordeel dat hun toegang tot de rechtsstaat daarmee wordt vergroot (*access to justice*). Voor handhavende instanties heeft dit als voordeel dat bewijs van illegale activiteiten naar hen toekomt, wat het functioneren van de rechtsstaat vergroot.

Kernactiviteiten van Forest Forces

Alleen mensen kunnen ontbossing stoppen. Stichting Forest Forces beschermt natuur en wildlife samen met lokale, traditionele gemeenschappen en gesteund door handhavende partijen. Forest Forces combineert oude kennis, zoals van traditionele gemeenschappen in het regenwoud, met moderne kennis van technologie en wetenschap, met name criminologie. Want: het grootste deel van houtkap en ontbossing in de Amazone is illegaal. Forest Forces brengt concepten en *best practices* uit de criminologie in de praktijk om regenwoudcriminaliteit beter te detecteren en vooral te voorkomen. Forest Forces heeft drie kernactiviteiten:

1. **Criminaliteitspreventie in het tropisch regenwoud:** Forest Forces richt zich allereerst op het voorkomen van illegale houtkap en illegale ontbossing. Leden van traditionele gemeenschappen beschikken over GPS-camera's, waarmee zij in bossen patrouilleren. Zodra zij menen illegale bosexploitaties waar te nemen, maken zij daarvan foto's voorzien van gps-coördinaten. Handhavende instanties kennen dan de exacte locatie van de crime scene en kunnen optreden.

Het hoofddoel is niet om mensen te laten arresteren, maar om ontbossing te voorkomen. Forest Forces doet dit vooral door de gelegenheid tot het plegen van dit soort criminaliteit te beperken (immers: gelegenheid scheidt de dief). Het betreft een praktische regenwoudtoepassing van wat in de criminologie wordt aangeduid als situationele criminaliteitspreventie (SCP).

2. **Betere bescherming van traditionele leiders/natuurbeschermers, zoals Chief Dadá.**

Leiders van traditionele gemeenschappen zijn vaak de eerste menselijke slachtoffers van het verzet tegen illegale houtkap en ontbossing. Brazilië is een van de landen met de hoogste aantallen vermoorde natuur- en landbeschermers ter wereld. Leiders van traditionele gemeenschappen die zich verzetten tegen illegale houtkap en ontbossing zijn vaak doelwit.

Chief Dadá, een bekende inheemse chieft uit de Neder-Amazone en centrale partner van Forest Forces, wordt al jaren ernstig bedreigd. Dankzij het mensenrechtenbeschermingsprogramma van de Braziliaanse overheid heeft hij al jaren persoonlijke politiebescherming, met name in de stad. Het overheidsprogramma heeft echter geen budget voor benzine en andere reiskosten, zoals Dadá's inheemse beveiliging door meerdere personen. Geldelijke steun vanuit Forest Forces biedt hem betere bescherming, op de weg en op het water.

3. **Wetshandhaving faciliteren en de rechtsstaat stimuleren.**

Dankzij de GPS-camera's faciliteert Stichting Forest Forces wetshandhaving (*law enforcement*) en stimuleert de rechtsgang en rechtsstaat (*rule of law*). Met de GPS-camera's kunnen leden van gemeenschappen bewijs van illegaliteit vastleggen met GPS-coördinaten en daarmee aangifte doen bij politie of justitie. GPS-coördinaten kunnen op de daarvoor bestemde plek op het aangifteformulier worden ingevuld. Het GPS-bewijs kan door handhavende instanties worden gebruikt in een eventuele rechtszaak.

Ook al is het voorkómen van ontbossing het primaire doel, soms is het nodig en onvermijdelijk dat er mensen of bedrijven worden vervolgd - met name als er ook sprake is van intimidatie en geweld door personen en partijen die illegaal ontbossen. Daarnaast gaat, zoals altijd, van wetshandhaving ook een algemene preventieve werking uit (generale preventie).

Plannen voor de nabije toekomst: 2020 tot 2022 (en verder)

Het netwerk van Forest Forces kan gegevens leveren waardoor politie, justitie en milieubescherming beter de wet kunnen handhaven. Is het voor handhavende partijen vaak lastig om hard bewijs van illegale bosactiviteiten te verkrijgen, gemeenschappen in de bossen zijn in staat, en bereid, om de bewijzen te leveren. Zij doen dat, omdat zij afhankelijk zijn het bos. Zij hebben er dus intrinsiek belang bij dat regenwouden behouden blijven.

Forest Forces gaat vanaf 2020 flink uitbreiden en opschalen. Nu criminologische *best practices* zijn ontwikkeld gedurende de afgelopen vijf jaar, kunnen deze ook elders worden toepassen om ook daar het regenwoud beter te beschermen. Het recept is bekend; Forest Forces weet wat werkt.

Forest Forces kan niet altijd bekend maken waar met GPS-camera's wordt gewerkt, omdat dit mensen in gevaar kan brengen. Er is hier ook expliciet voor gewaarschuwd. De Braziliaanse Amazone en met name deelstaat Para heeft een slechte reputatie en delen ervan staan bekend als gebieden van wetteloosheid. In bepaalde gevallen kunnen de gemeenschappen wel bekend worden gemaakt. Dit geldt vooral als zij er in zijn geslaagd ontbossing of houtkap

te hebben gestopt dankzij de GPS-camera's, en er interventie van handhavende partijen heeft plaatsgevonden.

Zoals eerder gesteld heeft Forest Forces in drie gebieden succes geboekt. Over twee van die gebieden zijn televisiereportages gemaakt over de succesvolle inzet van GPS-camera's. In beide gebieden gebruiken inheemse bewoners verscheidene GPS-camera's en in beide gebieden is de houtkap en ontbossing een halt toegeroepen. In januari 2019 hebben de twee inheemse gemeenschappen, die op twee dagen bootreizen van elkaar wonen, op eigen initiatief een uitwisseling van *best practices* gehad. De gemeenschappen en met name hun leiders hadden elkaar leren kennen tijdens het eerdere NWO-WOTRO-project.

Eén gebied betreft het inheems gebied Maró (T.I. Maró), waar in 2014 de allereerste GPS-camera's werden ingezet. Onder leiding van chieft Dadá zijn de inheemse boswachters er in geslaagd illegale houtkap te stoppen en diverse houtbedrijven die illegaal opereerden in het inheemse gebied uit hun gebied te verwijderen. Er zijn hierover verschillende uitzendingen in de media geweest, ook op de Nederlandse televisie, zoals eind 2019.¹⁵

Eind 2019 is ook op de Braziliaanse televisie een documentaire getoond over succesvolle inzet van de GPS-camera's. Een aantal inheemse gemeenschappen, verenigd onder de naam Munduruku Planalto, wordt al jaren bedreigd door ontbossing voor soja, waarbij de traditionele gemeenschappen veel last hebben van het sproeien van glyfosaat door sojaboeren. Daarnaast zijn de gemeenschappen meermaals geïntimideerd en bedreigd door (groepen) sojaboeren, die overigens niet uit de Amazone afkomstig zijn, maar zijn gemigreerd vanuit Centraal- of Zuid-Brazilië. Een Braziliaanse televisieprogramma maakte een reportage over de wijze waarop traditionele gemeenschappen zich verzetten tegen de ontbossing voor soja.¹⁶ De televisierapportage toonde ook beelden die door de gemeenschap zelf waren gemaakt met de GPS-camera's. In november 2019 toonde het Nederlandse televisieprogramma De Reünie ook beelden van deze gemeenschap. Een gemeenschapsleider legt daarin uit hoe de GPS-camera's hadden geholpen om de ontbossing voor soja een halt toe te roepen.¹⁷

1. Opschaling van activiteiten in gebieden waar Forest Forces actief is

Allereerst wil Stichting Forest Forces de monitoring opschalen en verder verbeteren in de gebieden waar de Stichting reeds actief zijn. Het gaat dan allereerst om méér GPS-camera's, zodat er op veel meer plekken menselijke waakhonden lopen met GPS-camera's. Zodra men weet of hoort (geluiden van kettingzaag of bulldozer) dat er ontbost wordt of gaat worden,

¹⁵ Zoals in het televisieprogramma De Reünie. Voor de uitzending op 13 november 2019 werd Tim in de Braziliaanse Amazone drie dagen gevolgd door een televisieploeg, die ook een ontmoeting met chieft Dadá vastlegden. Chieft Dadá legde o.a. uit dat de GPS-camera's nu hun wapen zijn, en niet langer pijl en boog, tegen de ontbossing. Zie: https://www.npostart.nl/de-reunie/13-11-2019/KN_1710523 (minuut 31-40). Een eerdere radiodocumentaire, Waakhond van het Woud, een radiodocumentaire over Tim en chieft Dadá die ook werd bekroond met een persprijs, legde ook goed uit hoe de bosbescherming met GPS-camera werkt: <https://www.2doc.nl/documentaires/series/radio-doc/2017/Waakhond-van-het-woud.html>

¹⁶ <https://apublica.org/2019/10/sob-o-cerco-da-soja/>

¹⁷ Zie: https://www.npostart.nl/de-reunie/13-11-2019/KN_1710523 (minuut 31-40).

kunnen zij uitrukken om de ontbossing vast te leggen en zoveel mogelijk te stoppen. Personen die illegaal ontbossen worden namelijk niet graag gefotografeerd of gefilmd.

Ten tweede willen wij aan gemeenschappen die weinig of geen elektrische stroom hebben solaropladers en power banks (batterijen) beschikbaar stellen. Idealiter zouden wij alle gebruikers van de GPS-camera's zonneopladers geven, zodat er geen dure en milieuvriendelijke energie meer hoeft te worden gebruikt.¹⁸

Daarnaast gaat het, ten derde, om diverse vormen van hele praktische steun die de surveillance verbeteren, zoals:

- ATB Fietsen (All Terrain Bikes) met bagagedragers voor betere surveillances (groter bereik dan te voet);
- Kaplaarzen die tijdens de surveillances in het woud beschermen tegen beten van slangen en schorpioenen;
- Regenkleding en waterdichte rugzakken tijdens de surveillances, met name in de regentijd;
- Solar-zaklampen voor leden van de surveillance-teams die in het woud overnachten (zoals in inheems gebied Maró, waar de teams soms één à twee weken in het woud onderweg zijn en daar bivakkeren);
- Radiocommunicatie tussen de surveillance-teams, in gebieden waar geen telefoonbereik is;
- Diverse spullen die de surveillance en bivak vergemakkelijken, zoals waterzakken, zeilen die bescherming bieden tegen de regen, etc.

2. Beter bescherming voor traditionele leiders en natuurbeschermers, zoals Chief Dadá

Chief Dadá, een centrale partner van Forest Forces, wordt al jaren ernstig bedreigd. De reden is duidelijk: Chief Dadá is een bekende en uitgesproken inheemse leider in de Neder-Amazone die zich actief verzet tegen ontbossing in de Amazone. Dit levert hem echter ook vijanden op. Na vele bedreigingen vanuit de hout- en sojasector, een ontvoering die hij ternauwernood overleefde, en verschillende aanslagen op zijn leven, is hij opgenomen in het officiële beschermingsprogramma.

Dankzij het mensenrechtenbeschermingsprogramma van de Braziliaanse overheid heeft hij al jaren persoonlijke politiebescherming, met name in de stad Santarém, waar hij eerder ontvoerd is. Het overheidsprogramma heeft echter geen budget voor benzine en andere reiskosten, zoals Dadá's inheemse beveiliging door meerdere personen. Als bekende en bedreigde chieft moet hij altijd worden beschermd, waar hij zich ook begeeft. Chief Dadá is

¹⁸ In Brazilië wordt namelijk de meeste energie opgewekt door hydro-elektrische waterkrachtcentrales, beter bekend als stuwdammen. Veel van deze stuwdammen liggen in het Amazonegebied, waar zij tot allerlei problemen en conflicten leiden met traditionele gemeenschappen, wier land onder water komt te staan of die daar anderszins onder lijden, zoals lagere waterstanden en minder visvangst, omdat bijvoorbeeld vissen niet meer kunnen migreren. De grote Belo Monte-stuwdam van vijf kilometer breedte in de Braziliaanse deelstaat Pará is een goed voorbeeld van een controversiële stuwdam die leidt tot schade voor mens, dier en milieu.

lang niet de enige voor wie dat geldt. De eerste menselijke slachtoffers van het verzet tegen illegale houtkap en ontbossing zijn vaak leiders van traditionele gemeenschappen.

Geldelijke steun vanuit Forest Forces biedt Chief Dadá betere bescherming, op de weg en op het water. Hij heeft wel een politielijfwacht met een auto die hem kan verplaatsen, maar er is geen budget voor benzine.

Daarnaast zijn er sinds het aantreden van de nieuwe regering in 2019 meer illegale invasies van inheemse gebieden en is het geweld inheemse bewoners en leiders toegenomen. Verschillende traditionele gemeenschappen namen daarom allerlei nadere veiligheidsmaatregelen. De bewoners van inheems gebied Maró hebben de beveiliging van hun chieft Dadá opgeschroefd. Dit betekent echter dat als hij naar de stad wil met een lijnboot, een afstand van meer dan 100 kilometer, hij voor zijn beveiligers extra kosten voor reis en verblijf heeft.

Forest Forces zorgt dat chieft Dadá en zijn lijfwachten voldoende geld hebben, om met de politielijfwacht veilig naar afspraken te gaan.

3. GPS-monitoring uitbreiden naar meer bosgebieden

Nu een *best practice* is ontwikkeld, kan deze worden gekopieerd en uitgerold in andere gebieden.

Ten eerste wil Forest Forces uitbreiden naar meer inheemse gebieden, zoals via een sneeuwbalmethode: van de ene gemeenschap naar de andere. Wij maken hierbij uiteraard gebruik van reeds bestaande, vooral inheemse netwerken.

Gebieden die met GPS-grenzen zijn afgebakend (gedemarkeerd) kunnen worden beschouwd als het laaghangend fruit, omdat daar de bewijslast makkelijk is. Want als buitenstaanders worden aangetroffen in (officieel) Inheems Gebied (Terrá Indígena, T.I.) zonder toestemming van de autoriteiten van dat gebied (i.c. de chieft, *cacique*), dan is die aanwezigheid en hun eventuele economische activiteiten (zoals houtkap of goudwinning, o.id.) automatisch illegaal. Juist omdat deze gebieden GPS-grenzen hebben, is illegale houtkap in die gebieden makkelijk te bewijzen.

Ten tweede wil Forest Forces uitbreiden naar gebieden van de zogenoemde Quilombola-gemeenschappen (in het Nederlands en in Suriname ook wel Marrons genoemd), afstammelingen van gevluchte Afrikaanse slaven. Quilombolas hebben, net als de inheemsen, volgens de Braziliaanse grondwet territoriale rechten over hun traditionele leefgebieden, al zijn er veel minder Quilombola-afgebakende (gedemarkeerde) gebieden dan Inheemse gedemarkeerde Gebieden. Net als bossen in de Inheemse Gebieden zijn de Quilombola Gebieden 'afgebakend' met onzichtbare GPS-grenzen. En net als veel Inheemse Gebieden zijn nogal wat Quilombola Gebieden rijk aan natuurlijke hulpbronnen en daarmee doelwit van illegale exploitatie. Contacten met Quilombolas zijn reeds gelegd.

Ten derde wil Forest Forces ook uitbreiden naar beschermde natuurgebieden, door naast traditionele gemeenschappen ook met overheidsinstanties en handhavende partijen samen te werken op het gebied van GPS monitoring met GPS apparatuur, zoals met rangers en milieupolitie (zoals van IBAMA in Brazilië).

Ten vierde wil Forest Forces de best practice van GPS-monitoring en bescherming ook uitbreiden naar andere soorten gemeenschappen, waar de territoriale rechten niet heel duidelijk zijn, maar waar wel wordt ontbost en waar gemeenschappen onder te lijden hebben. Ook daar is er intrinsieke interesse om aangifte van ontbossing te doen. Deze gemeenschappen worden ook via de sneeuwbalmethode bereikt; zo kan de praktijk van gemeenschap naar gemeenschap worden doorgegeven.

Ten vijfde wil Forest Forces de best practice van GPS-monitoring en bescherming ook uitbreiden naar andere landen, waarvoor al voorbereidende gesprekken zijn gevoerd.

4. Juridische ondersteuning

Een ander gebied waar Stichting Forest Forces eenvoudig kan uitbreiden en opschalen is op het terrein van juridische bijstand en steun aan traditionele gemeenschappen wier rechten worden geschonden en die lijden onder ontbossing. Het gaat hier om een veelheid aan rechten (landrechten, ontbossing, milieuvervuiling, recht op water) die mogelijk worden geschonden en waar veel gemeenschappen mee te maken hebben.

Forest Forces beschikt over een netwerk onder wie ook Braziliaanse juristen en advocaten uit de Amazone die traditionele gemeenschappen bijstaan. Omdat er soms grote en kapitaalkrachtige multinationals betrokken zijn bij ontbossing en gerelateerde conflicten met traditionele gemeenschappen, zouden advocaten van traditionele gemeenschappen idealiter ook juridisch en financieel beter zijn uitgerust dan nu. Zij kunnen worden ondersteund door betergeschoolde collega's uit de grote steden van Brazilië, of juristen uit andere landen, organen of instituten.

Bij substantiële financiële steun voor Forest Forces zou afgesproken kunnen worden om een juridisch traject of project, eventueel in combinatie met wetenschappelijk onderzoek, te starten. De Stichting staat open voor verkennende gesprekken met potentiële donateurs.

5. Solar-energievoorziening en drones

Forest Forces wil ook graag drones gebruiken, maar een voorwaarde daarvoor is een goede stroomvoorziening die zo groen mogelijk is. In 2020 gaat Forest Forces starten met een grotere solar-energievoorziening in Inheemse Gebied. Grotere zonnepanelen en een grote batterij kunnen voldoende energie leveren en opslaan om een kleine computer te gebruiken (voor kopieën van GPS-foto's) en om batterijen voor een drone op te laden.

De gemeenschappen waar Forest Forces werkt hebben tot nu toe alleen kleine draagbare solaropladers gebruikt, bestemd voor het opladen van de GPS-camera's en power banks (voor

de camera). Sommige solaropladers zijn ook als zaklamp te gebruiken, dus die zijn zeer nuttig voor gemeenschappen in regenwouden zonder stroom. Door de solarlampen hoeven er minder zaklampen met batterijen te worden gebruikt. Zaklampen met milieuvriendelijke batterijen worden nu tot diep in de binnenlanden gebruikt. Batterijen zijn er goedkoop beschikbaar en batterijen worden na gebruik doorgaans weggegooid in de natuur.

Bij substantiële financiële steun voor activiteiten van Forest Forces op het gebied van zonne-energie, kan worden besproken hoe met Braziliaanse universiteiten en andere kennisinstellingen een pilot rond off-grid solar-energiesystemen en solarboten in de Amazone kan worden gestart. Hoe dieper in de binnenlanden, hoe (veel) hoger de benzineprijs, wat ook leidt tot misbruik. Alternatieven ontwikkelen voor dure en lawaaiige generators, alsmede alternatieven voor lawaaiige en dure benzine slurpende boten, zou veel mensen en de natuur en biodiversiteit ter plaatse ten goede kunnen komen. Uiteraard heeft zulks ook een grotere spin-off voor het behoud van biodiversiteit en de ontwikkeling van schonere en stillere vormen van vervoer.

6. Professionalisering en lobbywerk

Bij uitbreiding en opschaling hoort professionalisering van de organisatie. Forest Forces heeft een veelzijdige, deskundige en ervaren Raad van Toezicht. Van de oprichting tot 2020 (en ook daarvoor in de voorbereiding) is al het werk door iedereen op vrijwilligersbasis geweest.

Bij de professionalisering hoort ook de aanstelling en honorering van de directeur-bestuurder en eventuele nieuwe medewerkers. Leden van de Raad van Toezicht krijgen geen (enkele) vergoeding. Een salariering geeft een betere garantie voor continuïteit van het werk van Forest Forces en biedt de mogelijkheid tot actiever lobbywerk, met informatie van *on the ground* van waaruit Forest Forces voortdurend wordt gevoed. Stichting Forest Forces wil echter vooral een netwerkorganisatie zijn, dus zo veel mogelijk werkend zonder vast kantoor en met zo weinig mogelijk overhead.

Sinds medio 2019 heeft Stichting Forest Forces een bankrekening (bij de Triodos bank). Eind 2019 is door de directeur-bestuurder en de leden van de Raad van Toezicht van Forest Forces begonnen met het verkennen en aanspreken van netwerken voor mogelijke donateurs. Ook zijn enkele gesprekken gevoerd met overheidsinstanties, zoals ministeries en fondsen. In 2020 zullen hier door stichting Forest Forces ook aanvragen voor worden ingediend.

Bijlage 1: Forest Crime Prevention Kit

De basisactiviteit van Forest Forces is bosbescherming met lokale gemeenschappen die ook behoud en bescherming van het woud voorstaan. De meerwaarde die Forest Forces hen biedt is criminologische kennis en de mogelijkheid samen een project op te zetten rond criminaliteitspreventie in het regenwoud, i.s.m. traditionele gemeenschappen en met behulp van GPS-camera's en andere technologieën.

De Forest Forces Preventie Kit is de basisuitrusting. Via Forest Forces kunnen donateurs onderdelen of een gehele kit schenken aan een gemeenschap.

Forest Forces Crime Prevention Kit

Product (Tool)	Kosten (in euros)
GPS Camera met batterijen	€ 500
Zonneoplader (Solar charger)	€ 150
Power bank	€ 50
Laarzen, regenjas (Boots, rain coat)	€ 50
Totale kosten	€ 750

Bijlage 2: Mogelijkheden van concrete steun door donateurs

Bedrag (in €)	Product	Toegevoegde waarde
€ 10	Kaplaarzen	Beschermt tegen slangenbeten
€ 50	Power Bank	Opladen GPS-camera
€ 50-150	Zonne-oplader (Solar charger)	T.b.v. opladen GPS-camera of powerbank
€ 100	Benzinegeld voor Chief Dadá en (politie)lijfwachten	Als Chief Dadá maandelijks de stad bezoekt voor afspraken
€ 250	Fiets (all terrain bike) met bagagerekken	Vergroting actieradius van bosmonitoring (soms 1-2 weken)
€ 500	Waterdichte GPS-camera met geheugenkaarten	Biedt mogelijkheid tot vastleggen van bewijs met GPS-locatie.
€ 750	Forest Crime Prevention Kit	Steun voor een bosgemeenschap en facilitering van wetshandhaving
€ 1.000	Forest Crime Prevention Kit Plus	Structurelere steun voor meer bosgemeenschappen, met <i>access to justice</i>
€ 2.000	Drone met goede batterijen	Veiliger monitoren op veel grotere afstand, naast verkrijgen van groter plaatje.
€ 10.000	Middelgrote en duurzame solar-energievoorziening in gemeenschap; of juridische steun voor gemeenschap	Biedt mogelijkheid tot gebruik van computer en drone. Daarnaast licht voor verschillende huishoudens; of begin van juridisch onderzoek en rechtszaken.
€ 50.000	Professionalisering Forest Forces en betere juridische steun aan gemeenschappen	Biedt een lange-termijnperspectief aan de organisatie Forest Forces en aan GPS-monitoring in traditionele gemeenschappen.
€ 100.000	Mogelijkheid tot separate projecten zoals rond Professionalisering van Forest Forces en Juridische ondersteuning aan gemeenschappen.	De mogelijkheid creëren om nieuwe projecten op te starten, zoals GPS-motoring in hele andere gebieden, een project rond solarvoorziening, of een solarboot.
€ 500.000 en meer	Professionalisering organisatie Forest Forces en separate projecten	De mogelijkheid om op veel grotere schaal impact te hebben in de Amazone, met diverse deelactiviteiten of projecten.
€ 1 miljoen en meer	Uitbreiding activiteiten naar andere landen	Naast regionale, ook nationale en internationale impact.

Bijlage 3: Publicaties over illegale houtkap en ontbossing door Forest Forces directeur dr. Tim Boekhout van Solinge

2020

- The Amazon Rainforest: A Green Criminological Perspective *in*: Avi Brisman & Nigel South *Routledge International Handbook of Green Criminology* (2e editie), Hoofdstuk 15.

2018

- Gps-supported community-based forest crime prevention in the Brazilian Amazon, *Trading Ideas*, On-line Newsletter, November 2018, Oxford Martin Programme on the Illegal Wildlife Trade, University of Oxford, online: <https://www.illegalwildlifetrade.net/2018/11/22/gps-supported-community-based-forest-crime-prevention-in-the-brazilian-amazon/>
- Georganiseerde houtcriminaliteit in de Braziliaanse Amazone, *Tijdschrift voor criminologie* (60) 2 142-156.
- Tim Boekhout van Solinge & Karlijn Kuijpers, Crimen, violencia y devastación ecológica en la selva amazónica *in*: Hanneke Mol, David Rodríguez Goyes, Nigel South & Avi Brisman (red.), *Introducción a la Criminología Verde*, Bogota: Antonio Nariño.

2016

- Ontbossing en criminaliteit in de Braziliaanse Amazone, *Cahiers Politiestudies* (38) 1 87-110.
- A criminología verde e o estudo dos conflitos sobre terra e água. Introdução *in*: Tim Boekhout van Solinge, Sérgio Sauer, Irene Vélez-Torres & Babette Berrocal Vargas-van den Brink (red.) *Terra e direitos en águas turbulentas: Conflitos socioambientais em Brasil e Colombia*, Utrecht: Universiteit Utrecht/ Lands and Rights in Troubled Waters, pp. 1-14 (tevens in het Spaans).
- Tim Boekhout van Solinge, Pieter Zuidema, Mart Vlam, Paolo Omar Cerutti and Valentin Emelin, Organized Forest Crime. A criminological Analysis with Suggestions from Timber Forensics *in*: Daniela Kleinschmit, Stephanie Mansourian, Christoph Wildburger & Andre Purret (red.) *Illegal Logging and Related Timber Trade – Dimensions, Drivers, Impacts and Responses*. Wenen: IUFRO, pp. 81-96.
- Benno Pokorny, Pablo Pacheco, Paolo Omar Cerutti, Tim Boekhout van Solinge, Gabrielle Kissinger and Luca Tacconi, Drivers of Illegal and Destructive Forest Use *in*: Daniela Kleinschmit, Stephanie Mansourian, Christoph Wildburger & Andre Purret (red.) *Illegal Logging and Related Timber Trade – Dimensions, Drivers, Impacts and Responses*, Wenen: IUFRO, pp. 61-78.
- Daniela Kleinschmit, Stephanie Mansourian, Christoph Wildburger, Tim Boekhout van Solinge, Benjamin Cashore, Paolo Omar Cerutti, Jianbang Gan, Sina Leipold, Pablo Pacheco, Benno Pokorny, Andre Purret, Metodi Sotirov and Luca Tacconi, Conclusions *in*: Daniela Kleinschmit, Stephanie Mansourian, Christoph Wildburger & Andre Purret (red.) *Illegal Logging and Related Timber Trade – Dimensions, Drivers, Impacts and Responses*, Wenen: IUFRO, pp. 133-136.
- Janine Janssen, Lieselot Bisschop, Philippe De Baets & Tim Boekhout van Solinge, Editorial, *Cahiers Politiestudies* (Groene criminologie en veiligheidszorg) (38) 1 7-16.
- Lieselot Bisschop & Tim Boekhout van Solinge, Van twijgje van tak. Een geschiedenis van de groene criminologie, *Cahiers Politiestudies* (38) 1 17-40.

- Janine Jansen, Tim Boekhout van Solinge, Lieselot Bisschop, Philippe de Baets (red.) Groene criminologie en veiligheidszorg, special issue of *Cahier Politiestudies*.
- Tim Boekhout van Solinge, Sérgio Sauer, Irene Vélez-Torres & Babette Berrocal Vargas-van den Brink (red.) *Terra e direitos en águas turbulentas: Conflitos socioambientais em Brasil e Colombia*, Utrecht: Utrecht University/ Lands and Rights in Troubled Waters (tevens in het Spaans).

2015

- Deforestation in the Brazilian Amazon *in*: R. Sivanpillai (red.) *Biological and Environmental Hazards, Risks, and Disasters*, Hazards and Disasters Series, Amsterdam/Oxford/Waltham: Elsevier, pp. 373-395.

2014

- Illegal Exploitation of Natural Resources *in*: Letizia Paoli (red.), *Oxford Handbook of Organized Crime*, New York: Oxford University Press, pp. 500-528.
- Researching Illegal Logging and Deforestation, *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy* (3) 2 35-48.
- Damian Zaitch, Tim Boekhout van Solinge & Gudrun Müller, Harms, crimes and natural resource exploitation. A green criminological and human rights perspective on land-use change *in*: Maarten Bavinck, Lorenzo Pellegrini & Erik Mostert (red.) *Conflicts over Natural Resources in the Global South. Conceptual Approaches*, Londen: Taylor & Francis, pp. 91-108.

2013

- Deforestation Crimes and Conflicts in the Amazon *in*: Rob White (red.), *Transnational Environmental Crime*, The Library of Essays on Transnational Crime, London: Routledge, pp. 205-220.

2012

- Ontbossing en groene criminologie, *Justitiële Verkenningen* (38) 2 9-28.
- Illegale digitale dumping and handel in hardhout, boekbespreking van L. Bisschop (2012), Governance of transnational Environmental Crime, *Tijdschrift voor Criminologie* (55) 3 309-312.
- Tim Boekhout van Solinge & Karlijn Kuijpers, The Amazon Rainforest: A Green Criminological Perspective *in*: Nigel South & Avi Brisman (red.) *Routledge International Handbook of Green Criminology*, New York: Routledge, pp. 199-213.

2011

- Etnografie en criminologie in het tropisch regenwoud, *Tijdschrift over cultuur & criminaliteit* (1) 0: 70-91.

2010

- Equatorial Deforestation as a harmful practice and criminological issue *in*: Rob White (red.), *Global Environmental Harm. Criminological Perspectives*, Devon: Willan, pp. 20-36.
- Deforestation crimes and conflicts in the Amazon, *Critical Criminology* (18) 4 263-277.

2009

- Weinig Wout in het Regenwoud. Over gevaar en ethiek in eco-criminologisch onderzoek *in*: Tom Decorte & Damián Zaitch (red.) *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Gent: Acco, p. 524.

2008

- Crime, Conflicts and Ecology in Africa *in*: Ragnhild Sollund (red.) *Global Harms. Ecological crime and Speciesism*, New York: Nova Science Publishing. pp. 13-34.
- The Land of the Orangutan and Bird of Paradise Under Threat *in*: Ragnhild Sollund (red.) *Global Harms. Ecological crime and Speciesism*, New York: Nova Science Publishing, pp. 51-70.
- Eco-Crime: the Tropical Timber Trade *in*: Dina Siegel and Hans Nelen (red.) *Organized Crime. Culture, markets and policies*, New York: Springer, pp. 97-112.
- Die Indianenpijlen waren net zo goed op ons gericht, *NRC Handelsblad*, OpiniEPagina (hoofdartikel), 2 juni 2008.

2007

- Regelgeving rond het regenwoud, *Ecologie en ontwikkeling* 72: 13-15.

2004

- De handel in illegaal tropisch hardhout *in*: M. Boone, R.S.B. Kool, C.M. Pelsler & T. Boekhout van Solinge (red.) *Discretie in het strafrecht*, Den Haag: Bju, pp. 23-43.

Bijlage 4: Achtergrondinfo en verdere mediabronnen

Braziliaanse televisie

<https://apublica.org/2019/10/sob-o-cerco-da-soja/>

<https://bicasbrasil.wordpress.com/videos/>

Nederlandse Televisie

https://www.npostart.nl/de-reunie/13-11-2019/KN_1710523 (minuut 31-40)

<https://eenvandaag.avrotros.nl/item/het-amazoneregenwoud-is-in-levensgevaar-nu-president-bolsonaro-aan-de-macht-is/>

https://www.npostart.nl/zembla/05-12-2019/BV_101393872

https://www.npostart.nl/zembla/12-12-2019/BV_101393871

Nederlandse Radio

<https://www.nporadio1.nl/radio-focus/onderwerpen/531292-deze-criminoloog-neemt-het-op-tegen-illegale-houtkap-in-de-amazone>

<https://www.nporadio1.nl/natuur-milieu/22239-deze-criminoloog-vecht-tegen-illegale-houtkap-in-het-amazonewoud>

<https://www.2doc.nl/documentaires/series/radio-doc/2017/Waakhond-van-het-woud.html>
(bekroonde radiodocumentaire over activiteiten van Forest Forces)

<https://www.bnr.nl/cookiewall?target=%2Fprogrammas%2Fhemmen%2F10336085%2Fgps-camera-in-strijd-tegen-ontbossing>

<https://www.nporadio1.nl/radio-eenvandaag/onderwerpen/521044-bossenwet-moet-ontbossing-voorkomen>

<https://www.vpro.nl/programmas/bureau-buitenland/lees/nieuws/2018/zomergast-tim-boekhout-van-solinge-brazilie-beschermer-amazonegebied.html>

<https://www.nporadio1.nl/buitenland/18299-het-amazonegebied-gaat-niet-meer-van-de-agenda-af>

<https://eenvandaag.avrotros.nl/item/eindelijk-kijkt-de-wereld-om-naar-de-amazonebranden-het-is-gewoon-misdaad/>

<https://www.nporadio1.nl/bureau-buitenland/onderwerpen/464615-beschermer-van-het-braziliaanse-oerbos>

<https://www.nporadio1.nl/natuur-milieu/10954-hoe-natuurbeschermers-de-dood-in-worden-gejaagd-door-houtbedrijven>

<https://www.nporadio1.nl/bureau-buitenland/onderwerpen/437417-waakhond-van-het-amazonegebied>

Youtube en Vimeo

<https://www.youtube.com/watch?v=RB9EbGzZ67A>

https://www.youtube.com/watch?v=X8_r-r5uHGM

<https://vimeo.com/199576894> (vanaf 1:08:55)

<https://vimeo.com/66183747>

Kranten en tijdschriften

<https://www.nrc.nl/nieuws/2008/06/02/die-indianenpijlen-waren-net-zo-goed-op-ons-gericht-11548375-a984087>

<https://theoptimist.nl/dit-heilige-grond/>

<https://downtoearthmagazine.nl/tim-boekhout-van-solinge-afspraken-sector-ontbossing/>

<https://www.freepressunlimited.org/nl/blog/ingeklemd-tussen-de-sojavelden>

<https://www.freepressunlimited.org/nl/blog/zonneladers-afleveren-in-het-oerbos>

<https://www.alphensnieuwsblad.nl/nieuws/algemeen/815679/examenklas-ashram-college-in-de-renie->

<https://www.groene.nl/artikel/kappen-met-kipnugget>

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/cookies-accepteren.9508784.lynkx?redirect=https%3a%2f%2fwww.binnenlandsbestuur.nl%2fruimte-en-milieu%2fkennispartners%2fkadaster%2fde-amazone-beschermen-via-betere-landregistratie.9603511.lynkx>

Wetenschap

<https://www.illegalwildlifetrade.net/2018/11/22/gps-supported-community-based-forest-crime-prevention-in-the-brazilian-amazon/>

<https://www.eur.nl/esl/nieuws/criminoloog-dr-boekhout-van-solinge-bij-zembla-over-braziliaanse-amazone>

<https://www.nwo.nl/actueel/social+media/hypothese+online/gps+camera+redt+woudreus>

<https://www.nwo.nl/algemeen/actueel/social-media/onderzoek-online/2019-2-onderzoeker-als-activist>

<https://knowledge4food.net/event/cocoon-conference-natural-resource-conflicts-sense-and-sensitivity/>